

LIIKENNEVALIOKUNNAN LAUSUNTO 12/2002 vp

Valtioneuvoston selvitys komission suosituksesta neuvoston päätökseksi komission valtuuttamisesta neuvottelemaan Euroopan yhteisön puolesta uudesta pöytäkirjasta, jolla täydennetään öljyn aiheuttamien pilaantumisvahinkojen kansainvälisen korvausrahaston perustamisesta tehtyä kansainvälistä yleissopimusta (lisärahalasto alusten öljyvahinkojen korvaamiseksi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 14 päivänä kesäkuuta 2002 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission suosituksesta neuvoston päätökseksi komission valtuuttamisesta neuvottelemaan Euroopan yhteisön puolesta uudesta pöytäkirjasta, jolla täydennetään öljyn aiheuttamien pilaantumisvahinkojen kansainvälisen korvausrahaston perustamisesta tehtyä kansainvälistä yleissopimusta (lisärahalasto alusten öljyvahinkojen korvaami-

seksi) (E 65/2002 vp) liikennevaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Lolan Eriksson, liikenne- ja viestintäministeriö
- pääsihteeri Merja Huhtala, ympäristöministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Alusten aiheuttamia öljyvahinkoja korvataan kansainvälisen öljyvahinkovastuujärjestelmän perusteella. Järjestelmä muodostuu kahdesta yleissopimuksesta. Toinen yleissopimus koskee aluksen omistajan vastuuta öljyvahingosta (CLC-yleissopimus, 1992). Tätä yleissopimusta täydentää kansainvälistä korvausrahastoa (IOPC-rahastoa) koskeva yleissopimus (rahastoyleissopimus, 1992). Aluksen omistaja on vastuussa vahingosta tiettyyn määrään saakka.

IOPC-rahasto maksaa korvausta silloin, kun vahinko ylittää aluksen omistajan vastuun rajan, tai kun aluksen omistaja ei pysty korvaamaan vahinkoa tai aluksen omistaja ei ole korvausvelvollinen. Rahaston korvausvelvollisuudelle on asetettu katto, joka on samalla koko öljyvahinkovastuujärjestelmän katto.

Joulukuussa 1999 tapahtuneen Erika-öljyonnettomuuden jälkeen komissio ehdotti eurooppalaisen lisäkorvausrahaston perustamista (COPE-rahasto). Jäsenmaat eivät kannattaneet

alueellista ratkaisua, vaan halusivat toteuttaa lisärahaoston kansainvälisen järjestelmän osana. IOPC-rahaston puitteissa on valmisteltu lisärahaosta koskeva pöytäkirja, joka on tarkoitettu hyväksyä diplomaattikonferenssissa toukokuussa 2003. Lisärahaosto rakentuu nykyiselle järjestelmälle siten, että valtio, joka on IOPC-rahaston sopimuspuoli, voi halutessaan liittyä lisärahaosta koskevaan pöytäkirjaan. Valtio voi tällä tavalla hankkia "lisäsuojaa" öljyonnettomuuksien varalta. Järjestelmän maksajina toimivat tällaisissa sopimusvaltioissa sijaitsevat maksuvelvolliset öljyn vastaanottajat. Velvollisuus suorittaa maksu lisärahaostolle laukeaa vain, mikäli syntyy sellaisia vahinkoja, jotka ylittävät perusjärjestelmän korvausrajat. Lisärahaosta koskeva enimmäiskorvausraja tullaan vahvistamaan diplomaattikonferenssissa.

Yhteisössä ei ole erityistä öljyvahinkojen korvaamista koskevaa lainsäädäntöä. Lisäpöytäkirja sisältää tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia artikloja. Näiltä osin toimivalta kuuluu yhteisölle. Toimivalta perustuu edellä tarkoitettuja

kysymyksiä käsittelevään neuvoston asetukseen (EY) N:o 44/2001, ns. Bryssel I -asetukseen.

Komissio pyytää ehdotuksessa neuvostoa valtuuttamaan komission neuvottelemaan toimivaltansa rajoissa Euroopan unionin puolesta lisäpöytäkirjaan liittyvissä kysymyksissä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että mandaattiasian käsittelyllä ei sinänsä ole kiire. Diplomaattikonferenssi järjestetään vasta toukokuussa 2003. Pöytäkirjaluonnosta ei käsitellä kansainvälisellä tasolla ennen sitä. Vastaavia yhteisöön liittyviä kysymyksiä tullaan sen sijaan käsittelemään matkustajavastuuta koskevan uuden instrumentin hyväksymisen yhteydessä lokakuussa 2002 järjestettävässä diplomaattikonferenssissa. Matkustajavastuun yhteydessä tehtävät ratkaisut voidaan hyödyntää öljyvahinkovastuuta koskevan lisärahaostopöytäkirjan yhteydessä.

Komission ehdotuksen osalta valtioneuvosto kannattaa neuvottelumandaatin antamista niissä kysymyksissä, joissa yhteisöllä on yksinomainen toimivalta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtioneuvoston selvityksestä ilmenevien perustelujen ja saamansa selvityksen perusteella liikennevaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan.

Liikennevaliokunta on lausunnossaan LiVL 9/2001 vp — U 19/2001 vp todennut, että Suomen kannalta on keskeistä kehittää kansainvälistä korvausjärjestelmää EU:n omien järjestelmien sijasta. Valiokunta korostaa, että myös EU:n ulkopuolisten Itämeren valtioiden tulee osallistua kansainvälisiin järjestelmiin, koska Itämeren alueen öljyliikenne tulevaisuudessaakin on pääosin EU:n ulkopuolista liikennettä. Näin ollen on tärkeää, että maksurasitus näiden riskien kattamisesta jakautuu myös EU:n ulkopuolisten öljyntuojien kannettavaksi. Tällä hetkellä Suomen suhteellinen osuus kansainvälisen korvausrahaston (IOPC-rahaston) menoista on

alle prosentin ja suomalaisista maksajista suurin on Fortum (93 %).

Valiokunta pitää tärkeänä, että varaudutaan nykyistä paremmin korvaamaan öljyonnettomuuden vahinkoja, koska öljyvahinkojen korvauskysymykset liittyvät laajempaan merenkulun turvallisuutta koskevaan kokonaisuuteen. On välttämätöntä, että tähän pyritään Euroopan unionia laajemmalla kansainvälisellä tasolla ja että korvausrajaa pohditaan onnettomuuksien aiheuttamien toteutuneiden ja arvioitujen vahinkojen perusteella. Tämä on entistäkin tärkeämpää, kun Itämeren ja Suomenlahden meriliikenteen tilanne on muuttumassa lisääntyneen merenkulun vuoksi ja erityisesti Venäjälle ja Baltian maihin rakennettaviin suursatamiin suuntautuvien öljykuljetusten myötä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lisääntyneet kul-

jetukset lisäävät onnettomuuksien riskiä, mutta tiedostaa samalla, että Suomen aluevesiin ja ta-
loudelliseen vyöhykkeeseen kohdistuvat vahin-
got korvataan rahastosta joka tapauksessa siitä
riippumatta, mistä alus tulee ja minne se on mat-
kalla. Valiokunta pitää kuitenkin periaatteelli-
sesti tärkeänä, että myös Venäjä osallistuu lisä-
rahastoon, vaikka Venäjän maksuosuudet jäi-
sivätkin pieniksi huomioon ottaen, että Venäjäl-
lä on enemmän öljynviejiä kuin -tuojia.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että
mahdollistetaan yhteisön liittyminen pöytäkir-
jaan. Tämän vuoksi se yhtyy valtioneuvoston kä-
situkseen siitä, että komissiolle annetaan neu-

vottelumandaatti niissä asioissa, jotka kuuluvat
yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, mutta ko-
rosta, että neuvottelumandaattia ei tule antaa
komissiolle niissä asioissa, jotka kuuluvat jäsen-
maiden toimivaltaan. Tällaisia ovat mm. kysy-
mys lisärahaen enimmäiskorvauksen rajasta.

Lausunto

Lausuntonaan liikennevaliokunta kunnioittavas-
ti ilmoittaa,

*että valiokunta yhtyy asiassa valtioneu-
voston kantaan.*

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Erkki Pulliainen /vihr
vpj. Annika Lapintie /vas
jäs. Klaus Bremer /r
Jyri Häkämies /kok
Erkki Kanerva /sd
Saara Karhu /sd
Risto Kuisma /sd

Eero Lämsä /kesk
Raimo Mähönen /sd
Tero Mölsä /kesk
Ismo Seivästö /kd
Harry Wallin /sd (osittain)
Lasse Virén /kok (osittain)
Raimo Vistbacka /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.